

Zijn duizend windmolens 18 miljard waard?

Foto Bram Petraeus/Hollandse Hoogte

Opeens is het een kwestie: er gaat volgens het energieakkoord mogelijk 18 miljard euro subsidie naar offshorewindparken. Een 'Fyra met wieken', misschien kan het geld beter naar de bejaarden, aldus Volkskrant-columnist Martin Sommer. 'PVV-teksten', vindt het GroenLinks-Tweede Kamerlid Liesbeth van Tongeren. Zeven vragen over wind op zee.

DOOR MICHAEL PERSSON

1 Kosten die dingen ons echt 18 miljard?

Het bedrag komt van minister Kamp van Economische Zaken, in antwoord op Kamervragen, en is dus officieel. Het geld is bestemd voor de bijna duizend windmolens die tot 2020 het groene licht zullen krijgen. De subsidies worden uitgesmeerd over vijftien jaar en komen dus neer op iets meer dan een miljard per jaar. Zo'n 200 euro per huishouden.

Het kan ook minder worden. De zogeheten Stimuleringsregeling Duurzame Energie (SDE+) overbrugt het verschil tussen de gemiddelde stroomprijs en de kosten van de stroomopwekking met de molens. Wanneer de stroomprijs stijgt, daalt de subsidie. Maar daar is nu nog geen sprake van.

Een Fyra met wieken zal het nooit worden. De subsidie wordt pas

verstrekt als de molens draaien. De risico's liggen dus bij de ontwikkelaars. Als die dingen het niet doen, kosten ze ons niets. Bovendien is de 18 miljard gebaseerd op een afspraak dat de molens de komende tien jaar geleidelijk 40 procent goedkoper worden. Anders komen ze er niet.

2 Waarom wist ik hier niets van?

Dat duurzame energie duur is, is niet iets dat politiek Den Haag graag van de daken schreeuwt. Meestal zitten de financiële consequenties van het groene beleid verstopt in technische discussies over de SDE+ regeling. Op de begroting is er evenmin iets van te zien, omdat het geld betaald wordt via een heffing op de energierekening en niet via de belasting. Dat betekent dat de kosten van schone energie tot dusver veelal buiten de koopkrachtplaatjes zijn gebleven.

Aan de andere kant: in de Volkskrant is wel degelijk op de kosten gewezen. 'Rekening energie gaat fors omhoog', stond er in november 2009 op de voorpagina. Toen hadden we uitgerekend het zongeveer 20 miljard euro zou kosten om de klimaatdoelstellingen te halen. Ook de jaren daarna hebben we regelmatig geconstateerd dat duurzame energie niet gratis is. De laatste keer was na het regeerakkoord ('Consument draait op voor vergroening'), waarin de subsidieplannen van het huidige kabinet al genoemd werden.

3 Waarom is het nu dan een kwestie?

In het Energieakkoord, dat in september is gesloten tussen tientallen maatschappelijke organisaties, bedrijven en de overheid, zijn definitieve afspraken gemaakt over hernieuwbare energie: zoveel wind op land,

zoveel wind op zee, zoveel biomassa, zoveel zonnepanelen. Daarna trok een clubje fervente klimaatsceptici, bestaande uit een paar gepensioneerd hoogleraren en andere dwarsdenkers, aan de bel: dit ging miljarden kosten! Bovendien vertelde de ontwikkelaar van een nieuw windpark boven Schiermonnikoog in de Volkskrant dat het onwaarschijnlijk was dat de molens de komende jaren 40 procent goedkoper zullen worden. Dat artikel was de aanleiding voor Kamervragen van VVD'er René Leegte, waarna Kamp met het bedrag van 18 miljard euro kwam.

4 Zijn die molens nodig?

Het technocratische antwoord: ja. Er zijn in de EU harde afspraken gemaakt om klimaatverandering tegen te gaan door de uitstoot van broeikasgassen te beperken. Voor Nederland geldt een verplichting van 14 procent duurzame energie in 2020. Zonnepanelen zijn daarvoor ontoereikend en (schone) biomassa is er ook niet genoeg. Zonder windmolens halen we het niet. Die molens kun je natuurlijk op het land zetten, daar kosten ze de helft, maar dan zit je al snel in iemands achtertuin. Op zee, waar de molens zeker 20 kilometer uit de kust komen, zijn ze niet te horen en nauwelijks te zien. Een windmolen op zee is de prijs van minder irritaties op land.

5 Maar ze helpen toch niets? In Duitsland staan heel veel molens, en daar wordt meer bruinkool verstoekt dan ooit.

Die twee dingen hebben niets met elkaar te maken. De bruinkoolcentrales draaien vaker vanwege de Duitse Atomausstieg (het sluiten van de kerncentrales) en omdat bruinkool goedkoper is dan aardgas en dus veel gascentrales op een laag pitje zijn gezet. Als er geen windmolens

waren zou er nog meer bruinkool worden verstoekt.

Er is een hardnekkige mythe (in leven gehouden door het eerder genoemde clubje klimaatsceptici) dat molens door hun variabiliteit de efficiëntie van fossiele centrales beperken (die zouden dan steeds aan en uit moeten worden gezet) en daardoor per saldo leiden tot een hogere CO2-uitstoot. Er is meermaals aangetoond dat dat onzin is. Windmolens helpen echt. Al is het natuurlijk altijd een druppel op een gloeiende plaat.

6 Is dat die 18 miljard dan wel waard?

Dat is een respectabele vraag. De klimatologische baten die aan deze kosten zijn verbonden zijn zeer abstract en vallen weg tegen de uitstoot van de nieuwe kolencentrales die in China worden gebouwd. En als je niet gelooft in klimaatverandering, of vindt dat de gevolgen wel meevallen, kun je geneigd zijn je centen liever aan andere zaken te besteden. Aan de andere kant: vroeg of laat zullen we eraan moeten geloven. Fossiele brandstoffen raken op.

Bovendien zijn er andere baten: meer energieonafhankelijkheid (zeker als het Nederlandse aardgas op raakt) en de kans op een florerende bedrijfstak die niet alleen in Nederland, maar overal ter wereld windparken gaat aanleggen. Molens bouwen we bijna niet, maar in funderingen, bekabeling, aanleg en onderhoud zijn Nederlandse bedrijven sterk. Je kunt er ook voor kiezen af te wachten, zoals het Centraal Planbureau bepleit. Dan zijn de windparken straks misschien goedkoper, maar blijft er wel minder geld in Nederland hangen. En is er intussen weer een hoop CO2 de lucht in gegaan.

7

Zijn windmolens links of rechts?

De manier waarop de molens

worden bekostigd werkt denivellerend. Omdat de heffing op de energierekening niet inkomensafhankelijk is, komt die heffing in armere huishoudens harder aan dan in rijkere. Bovendien komt het geld grotendeels terecht bij het bedrijfsleven (dat de parken aanlegt). Dat kun je rechts noemen. Maar de windmolens helpen wel tegen klimaatverandering, die vooral de zwakkeren op deze aardbol zal treffen. Dat kun je links noemen.

Uiteindelijk helpen windmolens het licht aan te houden. Dat kun je praktisch noemen.

Even energieakkoord checken

De voortgang van het energieakkoord is binnenkort voor iedereen te volgen op de website energieakkoordser.nl. Mogelijk komt er ook een app voor op de mobiele telefoon. De afspraken zijn verdeeld over vijftien domeinen met elk tientallen afspraken en deelakkoordjes.

Die worden straks bijgehouden op meters die van groen naar oranje naar rood kunnen uitslaan. Ed Nijpels, die de uitvoering van de afspraken controleert: 'Dat is bewust gedaan om elkaar scherp te kunnen houden; burgers, organisaties en journalisten. Ook al kan dat de nodige ellende veroorzaken. Als een metertje in het rood staat, is er dus een probleem.'

De afspraken moeten leiden tot 16 procent schone energie in 2023, tot 15 duizend nieuwe banen en een jaarlijkse extra energiebesparing van 1,5 procent. Daarvoor komen

er onder meer duizend windmolens op zee bij, worden oude kolencentrales gesloten en wordt het voor burgers zonder eigen dak makkelijker om subsidie te krijgen voor zonne-energie.